

Sokratis
ve
Kılıç Ustası

Suphi Varım

SMYRNA'DA DEHŞET GECESİ

BAŞLANGIÇ

Aziz Petrus Kalesi'nin surlarındaki şövalyeler, gözlerini alevler içinde kavru lan şehre dikmişlerdi. Binalar parçalanarak yıkılıyor, çöküyordu. Ahalinin ölümcül çığlıkları, Timurlenk'in askerlerinin vahşi zafer naralarına, tokmaklanan köslerin ve öttürülen boruların ürkütücü seslerine karışmıştı. Ne rüzgârın ne de dalgaların uğultusu, uğursuz gürültüleri bastırabiliyordu.

Çekik gözlü saldırganlar, dumanların sardığı dış kale nin yerle bir olmuş surlarını aş ıp iç kaleye iyice yaklaştılar. Çoğunun elinde meşale vardı. Şövalyeler, durmaksızın inip kalkan kılıçların kestiği başları, yere yığılan kolsuz, bacaksız bedenleri ve tecavüze uğrayan kadınları yakından görebiliyorlardı artık. Kısık sesle dua ederek, istavroz çıkararak korkunç manzarayı izlemeye devam ettiler. Can havliyle feryat figan kaçışanlar, işgalcilerin ordusundaki fillerin ayaklarının altında eziliyor, sırtlarına saplanan oklarla, mızraklarla denize yuvarlanıyorlardı. Ortalık mahşer yerine dönmüştü sanki. Düşmanın mancınıkları ve koçbaşları harekete geçer geçmez Hospitalier Şövalyeleri'nin gerginliği iyice arttı.

Çok geçmeden, karanlık gökyüzünde parlak izler bırakan Rum ateşleri ve alevli oklar kaleye yağmaya başladı. Birkaç şövalye, yanarak, çığlık çığlığa burçlardan düştü. Diğerleri oklarına sarıldılar. Bir grup kalkanlı şövalye, kaleye merdi-

venlerle yaklaşan saldırganları geri püskürtmek için kulelerin arasında ilerledi. Atlı bir müfreze dışarı çıkmak üzere harekete geçti. Atları da kendileri gibi zırhlı olduğundan yavaş hareket ediyorlardı.

Kalenin duvarlarındaki gedikleri, yarıkları taşlarla kapatan ve kalaslarla takviye edenlerin arasındaki bir duvarcı, terli alınını deri önlüğünün ucuyla sildi, yaralı şövalyelere yardım edenlere endişeyle baktı. Eli silah tutanlar gittikçe azalıyordu. Saldırı bu şiddette devam ederse kalenin sonu yakındı. Senelerdir tahkimat üzerinde çalıştığı ve çok savaş gördüğü için bunu kolayca kestirebiliyordu. Surlardan kazanlarla boşaltılan kızgın yağlar bile düşmanı durdurmaya yetmeyecekti.

Gözüne kalenin kılıç ustası olan irikıyım erkek kardeşi takıldı. Alevler içindeki kilisenin arkasındaki atölyeden kucağında güç bela taşıdığı kılıçlarla çıkıyordu.

Duvarcı, tekrar işine dönmek üzereyken gözüne kızı ilişti. Hafif zırh kuşanmış genç kız, kılıç ustasından bir kılıç aldı, kızıl saçlarını savurarak, surlara çıkan taş basamaklara yöneldi.

Telaşla yerinden fırladı, kızına doğru koştu duvarcı. Kılıç ustası amca, birkaç aydır genç kıza kılıç yapmayı ve kullanmayı öğretiyordu. Eski devirlerden gelen aile işiydi. Gelgelelim, on sekiz yaşındaki kız, henüz saldırganlarla başa çıkacak kadar hünerli değildi. Her an oklara hedef olabilir, göğsüne mızrak yiyebilirdi. Geçen sene kalenin mezarlığında toprağa verdiği karısından sonra kızını da kaybederse artık yaşama tutunamaz, kahrından can verirdi.

Kızın kılıç tutan elini sertçe kavradı. Genç kız, babasının niyetini anlayınca ona ters bir bakış fırlattı.

“Faydalı olmak istiyorsan yaralılarla alakadar ol” dedi adam.

Kız, “Hayır, savaşıcağım” diyerek elini hışımla çekti. Yeşil gözleri meydan okuyordu.

Çanlar çalmaya başladı. Duvarcı ve kızı merakla duraksadılar. Kalenin sakinleri, sesin geldiği tarafa döndüler.

Şövalyelerin beyaz pelerinli büyük üstadı, bir kuleden seslenerek, kadınların ve çocukların derhal kaleyi terk etmelerini buyurdu. Bir gemi açık denizde hazır bekliyordu, herkes vakit yitirmeden sandallara koşmalıydı.

Duvarcı, coşkuyla kızına dönerek, “Gidiyorsun” dedi. İçini sevinç dalgası sarmıştı. Hayattaki tek varlığı bu cehennemden kurtulacaktı.

“Asla! Seni ve amcamı bırakmayacağım. Kılıç kullanmayı boş yere öğrenmedim.”

“Kendimizi koruruz. Hem gidersen, Fransa’daki akrabalarımıza bizden haber götürürsün. Savaş biter bitmez amcanla yanına geliriz. Kılıç işine onunla devam edersin yine.”

Genç kız, alaycı bir tebessümle, “Ne derecede ustayım, evvela burada anlayayım” dedi ve seri kol hareketleriyle kılıca kavisler, daireler çizdirerek basamaklara atıldı.

Duvarcı, bir süre kaygıyla düşündükten sonra kızın peşinden koştu, ensesinden kavrayıp başını sertçe basamağa vurdu. İnatçı ve gözü kara kızıyla başa çıkmanın başka yolu yoktu.

Kendinden geçip yere yığılan kızın yanaklarını yaşlı gözlerle öptü, kulağına, “Kızıl kızım” diye fısıldayarak saçlarını şefkatle okşadı. Zırhı çıkarıp attı, kızı kucağına aldı, kalenin denize açılan kapısının önünde toplanan kadınlara ve çocuklara doğru adımlarını hızlandırdı. Kızının, gemide kendine gelince taşkınlık yapmamasını diledi içinden.

Genç kız, yüzünü yalayan sert rüzgârla ve su damlalarıyla, gözlerini kırpıştıtararak araladı, başının yaşlı bir kadının dizinde olduğunu fark etti. Üzerinde battaniye vardı. Sallandığını hissetti, kafası karışmış vaziyette nerede olduğunu kavramaya çalıştı. Karşısındaki uzun direği, ip merdi-

veni ve kırmızı haç işlenmiş yelkeni görünce afalladı. Yaşlı kadın, onun kulağına eğilip az evvel yola çıktıklarını, güvende olduklarını belirtti.

Dalgın bakışlarla kadını süzdükten sonra tedirginleşerek ayağa kalktı beriki. Battaniyeye iyice sarınıp geminin kış tarafına yürüdü. Rüzgâr yüzünü kamçılıyıp saçlarını dalgalandırdıkça bilinci açılıyor, olup biteni hatırlayabiliyordu. Gittikçe geride kalan sarp kayalıklara, tepesinde okların ve Rum ateşlerinin uçtuğu kaleye hüznle baktı. Sanki devasa bir korun içindeydi kale. Şehri saran alevler, gökyüzünü ve denizi âdeta kan kırmızısına boyamıştı. Babası ve amcası ne yapıyorlardı, hayatta mıydılar?

Kulağına belli belirsiz kılıç şakırtıları, fillerin bağırışları geldi. Kalenin kulelerinden birinin yıkıldığını görünce, içini savaşıma hırsı sarıverdi yine. Battaniyeyi fırlattı, yumruklarını sıkarak etrafa bakındı. Bir denizcinin belindeki kısa kılıç dikkatini çekti, adamın üstüne atıldı, kılıcı kınından çekti. Rüzgârda uçuşan saçlarıyla, çıldırmış gibi küpeşteye çıktı, denize atlamaya hazırlandı. Kılıcını aldığı denizci, bacaklarından tutup son anda geriye çekti onu.

Genç kız yere yuvarlandı. Elinden düşürdüğü kılıcın kabzasını tekrar sıkıca kavrayıp doğrulurken, birkaç kadın ve tayfa üstüne çullanıp onu hareketsiz kıldılar. Çaresizlik içinde çığlık atmaktan başka şey yapamadı Adrianna.

ASIRLAR SONRA

1

Uzun boylu, kumral genç adam, konserini Vivaldi'nin Keman Konçertosu'yla tamamladı, Cinéma Palas'ın geniş salonunu dolduran ve onu coşkuyla, ayakta alkışlayan seyircileri selamladı. Bilahare, etrafa gülücükler dağıtarak, yavaş yavaş kararan ışıkların ve kesilen alkışların arasında kulise yöneldi.

Kulisin kapısındaki kadife perdeyi kaldırırken, yandaki locada oturan bir kadın ve arkasındaki takım elbiseli, ince bıyıklı genç adam dikkatini çekti. Bakışları karşılaştıkça kadın, başını hafifçe eğerek onu selamladı. Kemancı, aynı biçimde karşılık verdi, kulise girdi. Sinemanın iri göbekli sahibi hararetle karşıladı onu. Ellerini sıkarak tebrik etti, cebinden çıkardığı para zarfını uzattı.

Besim Sadun, zarfı siyah ceketinin iç cebine attı, kemancı ihtimamla muhafazasına yerleştirdi. Tuvalet masasının aynasına bakarak saçlarını taradı, papyonunu düzeltilti. Muhafazayı sapından kavrayıp sinemanın sahibine veda etti. Birkaç adım atmıştı ki az evvel selamlaştığı kadın, karşısında görünüyordu. İnce yapılı, uzun boyluydu. Otuzlu yaşların sonunda gösteriyordu. Kuzguni saçlıydı, teni oldukça beyazdı. Siyah elbisesinin göğüs dekoltesi aynı renk tülle kaplıydı. Elbisenin göğüs çatalına denk gelen kısmına atmaca şeklinde gümüş broş ilişti.

Genizden gelen bozuk bir Türkçe'yle, "Fransızca biliyor musunuz?" diye sordu kadın.

"Evet. Paris'te konservatuvarda okudum."

"O hâlde Fransızca konuşalım. Daha zarif bir lisan. Bir mevzu hakkında görüşmemiz gerek."

"Memnuniyetle hanımefendi. Sizi dinliyorum."

"Konseriniz etkileyiciydi. Usta bir kemancısınız. Dostlarımdan birinin mekânında ve soylu davetlilerin huzurunda tekrarlamanızı istiyorum. Sanatçı hamisi bir kontes olduğumu bilmenizde fayda var. Teklifimi ciddiye almanız, istikbaliniz bakımından mühimdir."

Besim, kadının buz mavisi gözlerine bakarak, "Elbette, konser yeri nerede?" diye sordu sevinçle. Galiba şans kapısı açılıyordu.

"Budapest Café."

"Tarih hakkındaki düşünceniz nedir?"

"Yarın orada buluşup belirleyelim. Akşam saat sekizde... Alafranga saate göre... Gecikmeyin lütfen."

"Vaktinde emrinizde olacağım. Şimdi müsaadenizi rica edebilir miyim?"

"Elbette, alakanız için teşekkür ederim" dedi kadın ve başını yana çevirdi. "Mösyö Seyfullah, buluşma saatini hatırımda tutun ve bana anımsatın." Türkçe konuşmuştu bu kez.

Locada kontese eşlik eden adam, bir sütunun gerisinden çıktı, kısık bir sesle, "Başüstüne hanımefendi" dedi. Bakışları hüznüldü, sağ şakağında kurşun yarası izi vardı.

Kadın, kemancıya "Seyfullah Kenan Bey, elim ayağım gibidir" dedi. "Her işime koşar. Size her an onunla haber gönderebilirim. Dediğini yerine getirin." Elini Besim'e uzattı.

Kemancı, kadının değerli taşlı yüzüklerle dolu, uzun parmaklı ve sivri tırnaklı elini öptü. Ardından, goblenlerin, maskların ve afişlerin yan yana sıralandığı koridorda koşarcasına ilerledi. Eve gitmek için son tramvaya yetişmek istiyordu. Gözüne konserinin renkli ışıklar altındaki

afişi ilişti. Büyük harflerle yazılmış adına ve konserin tarihine keyifle baktı, 1914 senesinin kendisi için mühim bir başlangıç olduğunu düşündü. Memlekete döndü döneli ilk kez konser vermiş, para kazanmıştı.

Tramvay durağına doğru adımlarını sıklaştıırken, zihninde ecnebi kadın vardı. Onun sayesinde yeni işler edinebilir, biraderinin eline bakmaktan kurtulurdu. Üstelik para kazandıkça daha az konser verir, vaktini beste yapmaya ayırabilirdi. Ona çocukken keman dersi aldirmaya başlayan merhum babası da ne çok isterdi bestekâr olmasını.

Derviş Bey, öfkeyle kara bıyıklarını burdu, “Gidişat iyi değil, böyle devam edemez” diye söylendikten sonra pencerenin kafesini hışımla indirdi. Duvardaki lale desenli ebru işlemenin çerçevesi sallandı.

Çini sobanın yanındaki berjer koltukta oturan buğday tenli, siyah kâküllü kadın, elindeki *Kadınlar Dünyası Mecmuası*’ndan başını kaldırdı.

“Ne oldu, niye söyleniyorsun?”

“Küçük bey nihayet teşrif ettiler.” Hışımla kanepeye oturdu, kolçağın ucundaki tespahi alıp çekmeye başladı.

Kadın, kahverengi gözleriyle sarkaçlı saati işaret etti.

“Henüz geç değil. Konseri müteakiben batakhaneyeye gider diyordun. Bak, vaktinde geldi.”

Sesini yükselterek, “Beni itham edip durma Asude” dedi adam. “Hâlâ idrak edemedin. Ben onun iyiliğini istiyorum. Kafana iyice sok. Hayatını intizama soksun diyorum. Yaşı yirmi üçü buldu, hâlâ avare.”

“Mademki kardeşimizin iyiliğini düşünüyorsun, neden konsere gitmedik? Memnun olurdu. Konseri takiben bir pastanede sohbet ederdik. Çocukcağыз döndü döneli doğru dürüst bir araya gelemedik. Üçümüzden başka kimimiz var? Aile sohbetine hasret kaldım.”

Derviş, hiddetle kolçaklara vurdu, koltuk gıcırdadı.

“Dün akşam başka işim vardı. Geç saatte döndüm. Uyuduğun için farkında değilsin.”

“Yine o kadıncağıza mı gittin? İzdivaç için daha ne kadar oyalayacaksın onu? Senin yüzünden adının kötüye çıkmasından korkuyorum.” Yüzü kasıldı, dudakları gerildi.

“Seni alakadar etmez. Sözümü de kesme. Mevzu Besim’in lakayıt, sorumsuz davranışlarına gelince meseleyi değiştiriyor, lafı ağzıma tıkıyorsun.”

Asude, göğüs geçirerek, “Ne diyeceksen de, içinde kalmasın” dedi.

“İyi dinle o vakit. Misal... Küçük bey üst katta oturuyor. İsteddiği vakit gelsin. Kapım hep açık... Şimdiye kadar kaç kez hatırımı sordu? Para istediğinde yanımda bitiveriyor ama. Yüzsüz, dilenci ruhlu herif... Bak, buraya uğramadan yine odasına kapandı. Hâl hatır sorma âdeti yok ki. Hayırsız. Gâvurlardan öyle öğrenmiş. Ah babacığım ah, nur içinde yatasın, lakin o haylazı Frenk diyarlarına göndermeyecektin.”

Asude, dergiyi kapatıp yanındaki sehpaye bıraktı, “Annemiz de babamız da onun keman çalmasından haz duyarlardı” dedi. “Kemiklerini sızlatma.”

“Ne dediğinin farkında mısınız? Cenazelerine gelmedi melun.”

Kadın, hışımla yerinden kalktı.

“Öyle deme! Oralardan bir çırpıda gelmek kolay mı? Babamız, ansızın bu dünyadan göçüp gitti. Ertesinde defnettik. Validemiz de hastalığını Besim’in bilmesini istemedi. Derslerini aksatır diye. Anca vefatından sonra haber verebildik. Çocukcağızın günahı ne? Ben yatıyorum. Ne hâlin varsa gör.”

Ablası kapıyı çarpıp çıktıktan sonra Derviş’in içine iyice huzursuzluk çöktü. Eskiden böyle değildi Asude. Dili hayli uzamıştı. Galiba kocasının beş ay evvelki ölümünün

verdiği asabiyet, şiddetlenerek devam ediyordu. Kolay değildi otuzunda dul kalmak. Hele biraz daha zaman geçsin, onu tekrar baş göz etmenin yolunu bulurdu. Çarşıda esnaftan, tacirden gayet iyi tanıdığı çok bekâr vardı. Mamafih, münasip bir zevç bulamamıştı henüz.

Kulağına müzik sesi gelince başını yukarı kaldırdı. Belliydi ki küçük bey yine gramofonun başındaydı. Her akşam aynı rezalet... Bir süre daha katlanacaktı. Nasılsa Besim para kazanamıyordu, yakında harçlık istemek için yine gelecekti. O da kardeşini kulağından tuttuğu gibi mağazaya götürecekti, tezgâhın başına oturtacaktı. Cebi para görsün istiyorsa orada çalışması gerektiğini zorla kafasına sokacaktı.

“İşte böyle küçük bey... İstemiyorsan güle güle, zırnık yok.”